

รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก
A MODEL FOR LIFE SKILLS DEVELOPMENT OF SECONDARY SCHOOL
STUDENTS IN A HIGH AREA SCHOOL OF TAK PROVINCE

ภูรินทร์ ชนิลกุล

PHURIN CHANILGUL

ณัฐรดา วงษ์นายะ

NATRADA WONGNAYA

เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม

CHAROENWIT SOMPHONGTHAMA

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

KAMPHEANG PHET RAJABHAT UNIVERSITY

จังหวัดกำแพงเพชร

KAMPHEANG PHET PROVINCE

รับบทความ : 16 พฤษภาคม 2563/ปรับแก้ไข : 10 มิถุนายน 2563/ตอบรับบทความ : 16 มิถุนายน 2563

Received : 16 May 2020/Revised : 10 June 2020/Accepted : 16 June 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง 2) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง 3) พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง และ 4) ประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง การศึกษาสภาพและปัญหา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 229 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ที่มีค่า IOC=0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ เก็บข้อมูลโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีทักษะชีวิตด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น 2) สภาพการพัฒนาทักษะชีวิตด้านการสอนโดยตรงและการบูรณาการการสอนในหลักสูตร มีการดำเนินการสูงกว่าด้านอื่นและพบว่าปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนด้านโครงการพิเศษสูงกว่าด้านอื่น 3) รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย (1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต (4) กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต (5) ผลผลิต (6) ผลลัพธ์ (7) แนวทางของการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ระดับมาก และมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา, โรงเรียนเขตพื้นที่สูง, จังหวัดตาก

ABSTRACT

The purposes of this research 1) to study secondary school students life skills in high areas school, 2) to study the states and problems of life skills development of secondary school students in high areas school, 3) to develop the model of life skills development of secondary school students in high areas school, and 4) to evaluate the developed model of life skills development of secondary school students in high areas school. The studying of states and problems, collected from 229 samples. The instrument used a questionnaire with IOC=0.97 analyzed by using frequency and percentage. The data collected by workshops and expert-based seminars, analyzed by content analysis and evaluated model by 17 experts, selected by purposive sampling. The instrument used questionnaire, analyzed by the means and standard deviation.

The results of this research indicated as follows : 1) The students had life skill in critical thinking, decision making, and creative problem solving were less than other. 2) State of developing life skills in direct instruction and Integrating teaching in the curriculum were higher than other and The problems of life skills development in Special project was higher than other. 3) The model for life skills development consisted of (1) the principles of model (2) the purpose of model (3) the factors affecting of life skills development (4) Life skills development process (5) Product (6) Outcome (7) The Guidelines of implementation model. The evaluative results of a model was, suitable, feasible, and useful at a high and highest level.

Keywords : Life skills development model of secondary school students, School in highland areas, Tak province

บทนำ

การพัฒนาประเทศภายใต้ “ประเทศไทย 4.0” โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน สถาบันการศึกษา เป็นการขับเคลื่อนไปสู่ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ท่ามกลางการขยายตัวในด้านต่าง ๆ ของประเทศ และทั่วโลก ด้วยแรงผลักดันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งการติดต่อสื่อสารที่สามารถติดต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็ว ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ผู้คนในยุคปัจจุบันจึงต้องมีพฤติกรรมที่ต้องรู้จักยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะเด็กนักเรียน ที่เป็นกำลังของชาติในอนาคต ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการคิด การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์หรือแม้กระทั่งการสื่อสาร การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น การมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ต้องเผชิญในแต่ละวัน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ซึ่งในศตวรรษที่ 21 จะเป็นช่วงเวลาที่โลกมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจและการเมือง สภาพทางสังคม จะมีความรุนแรงซับซ้อน และยุ่งยากมากขึ้นในการที่จะควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ไว้ได้อย่างเหมาะสม การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเตรียมตัวบุคคลในประเทศให้พร้อม เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตได้ท่ามกลางการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว กระบวนการศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนและต้องเปิดกว้างและครอบคลุมในทุกด้าน

เพื่อให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงได้ และตอบสนองต่อสภาพท้องถิ่นที่เด็กอาศัยอยู่ รวมถึงไม่จำกัดการศึกษาให้อยู่ภายในโรงเรียนเท่านั้น อีกทั้งยังต้องเป็นการช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความรู้และทักษะที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (Office of the Basic Education Committee, 2009, p. 8) จึงมีความจำเป็นที่มนุษย์ต้องเตรียมตัวให้พร้อมที่จะต้านทานกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยการพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็ง มีทักษะในการดำรงชีวิต รู้เท่าทันสถานการณ์ต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในด้านความสามารถและทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร และมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง และท้าทาย ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เหมาะสม จึงจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข (Office of the Basic Education Committee, 2008, p. 1) ซึ่งจุดเน้นตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดเน้นด้านผู้เรียน นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญ สู่มาตรฐานสากล และนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักสามัคคี ปรองดอง สมานฉันท์ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ภูมิใจในความเป็นไทย ห่วงใยสิ่งแวดล้อม มีคุณลักษณะ และทักษะทางสังคมที่เหมาะสม (Office of the Basic Education Committee, 2009, p. 33)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสบนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ดำเนินการอยู่ ได้แก่ โครงการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีสถานศึกษา ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บถิ่นทุรกันดาร หรือพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีความยากลำบากในการจัดการศึกษา และเป็นพื้นที่ตามประกาศกระทรวงการคลังในเขตภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศไทย ใน 11 จังหวัด รวม 25 เขตพื้นที่การศึกษา โดยมีเป้าหมายเชิงคุณภาพเพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนบนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ตามขอบเขตโครงการฯ ได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ที่ดี สามารถแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบสัมมาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข (Office of the Basic Education Committee, 2009, pp. 1-5) ถึงแม้ว่า จะมีการจัดการศึกษาแก่ชาวเขามาแล้วอย่างจริงจัง ปัญหาบนที่สูงก็มิได้สลายไปในทางที่พึงประสงค์ แต่อย่างไรก็ดี การให้บริการด้านการศึกษาของชาวไทยภูเขาในปัจจุบันไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่และครอบคลุมพื้นที่ และที่ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบันก็ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Oppinjai, 2010, p. 185)

จังหวัดตากเป็นจังหวัดหนึ่งในสามสิบจังหวัดที่เป็นจังหวัดในเขตพื้นที่สูง ที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาถนนธงชัย มีแม่น้ำปิง แบ่งพื้นที่จังหวัดตากออกเป็น 2 ฝั่ง ได้แก่ ด้านทิศตะวันออก ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสامเภา และอำเภอวังเจ้า เป็นพื้นที่สูง 5,692.68 ตารางกิโลเมตร ด้านทิศตะวันตก เป็นชายขอบ ตามแนวถิ่นทุรกันดารติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภออุ้มผาง และอำเภอพบพระ ซึ่งมีพื้นที่ชายขอบตามแนวถิ่นทุรกันดารไทยในจังหวัดตากยาว เป็นพื้นที่สูง ประมาณ 10,713.97 ตารางกิโลเมตร ในภาพรวมของจังหวัดตากเป็นพื้นที่สูง 16,406.65 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น ร้อยละ 75.45 (Tak Educational Service Area Office 1, 2013, pp. 7-8)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และเขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาในพื้นที่ 9 อำเภอ ของจังหวัดตาก สภาพบริบทของโรงเรียน มีสภาพคล้ายคลึงกัน ในด้านสภาพภูมิศาสตร์ สาธารณูปโภค วิถีชีวิต สังคมเศรษฐกิจ วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย ชาวไทยภูเขาและความหลากหลายชาติพันธุ์ จึงทำให้ประสบปัญหาในการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาให้นักเรียน

ที่คล้ายคลึงกัน นักเรียนขาดทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย เช่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและการสื่อสาร (Tak Educational Service Area Office 2, 2015, pp. 5-6)

จากสภาพปัญหาและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก รวมถึงความสำคัญของทักษะชีวิตที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในเขตพื้นที่สูง สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะที่สำคัญของนักเรียน ซึ่งจากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า ปัจจุบันยังไม่มีรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ผู้วิจัยจึงต้องพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตากขึ้น เพื่อให้มีรูปแบบที่ชัดเจน เหมาะสมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นเครื่องมือและแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา และให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่สูง นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดี ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุขสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูงจังหวัดตาก
4. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก

ประโยชน์การวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา สภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก เพื่อให้ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูได้แนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนต่อไป
2. ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ที่สามารถนำไปให้ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก และจังหวัดที่มีบริบทใกล้เคียงกัน
3. ทำให้นักเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่สูง จังหวัดตากหรือจังหวัดที่มีบริบทใกล้เคียงมีทักษะชีวิตดีขึ้น โดยใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก

ประชากร ประกอบด้วย นักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ปีการศึกษา 2558 จำนวน 3,498 คน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ปีการศึกษา 2558

จำนวน 346 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, p. 70) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random sampling) จำแนกตามชั้นภูมิ ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โดยจำแนกตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามทักษะชีวิตนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 และไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก

2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก โดยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้นนักเรียนมัธยมศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก จำนวน 229 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิที่เป็นผู้บริหาร ครูประจำชั้นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณะกรรมการสถานศึกษา ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทดลองใช้ (Try out) ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้นนักเรียนมัธยมศึกษา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนในจังหวัดตากที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ของแบบสอบถามโดยวิธีการของครอนบาค เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก โดยการสัมภาษณ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นนักเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี ในการเป็นครูประจำชั้นนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก จำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ ไม่น้อยกว่า 5 ปี ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก จำนวน 2 คน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน รวมจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก

3.1 ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก วิธีการศึกษา คือ ศึกษาเอกสารแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาและองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสาร โดยการวิเคราะห์เอกสาร สังเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดกรอบองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาและสังเคราะห์เนื้อหาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก

3.2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก วิธีการศึกษา คือ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน ในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา (Good practice) จำนวน 3 แห่ง ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และจดบันทึกด้วยตนเอง และผู้ช่วยนักวิจัยจดบันทึกและบันทึกเทป ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานอื่น ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นโรงเรียนต้นแบบเรื่อง การจัดการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านเมืองก๊อด 2) โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี 3) โรงเรียนบ้านห้วยต้มชัยยะวงศาอุปถัมภ์ เพื่อทบทวนองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

3.3 ยกร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 22 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก จำนวน 10 คน 2) หัวหน้าฝ่ายวิชาการหรือผู้ที่รับผิดชอบงานวิชาการหรือครูที่ปรึกษานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตากจำนวน 10 คน และ 3) นักจิตวิทยาหรือครูแนะแนวที่จบการศึกษาในสาขาจิตวิทยาหรือสาขาแนะแนว ที่มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน เพื่อจัดทำร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ นำมาเขียนร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก เพื่อนำไปตรวจสอบในขั้นตอนต่อไป

3.4 ตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ที่พัฒนาขึ้นโดยการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ในวันที่ 22 ตุลาคม 2561 ณ ห้องเรียนปริญญาเอก ชั้น 8 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนและการพัฒนารูปแบบ โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และเขต 2 จำนวน 2 คน 2) อาจารย์มหาวิทยาลัยหรือผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบหรือด้านทักษะชีวิตของนักเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 3 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ในประเด็นภาพรวมของรูปแบบ ความเชื่อมโยงสอดคล้องและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ เพื่อนำไปประเมิน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก

ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนและการพัฒนารูปแบบ ผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open-ended form) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ทักษะชีวิตของนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะชีวิต
1. ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	3.50	0.73	ปานกลาง
2. ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	2.46	0.63	น้อย
3. ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	2.47	0.65	น้อย
4. ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	3.14	0.67	ปานกลาง
ภาพรวม	2.89	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 แสดงว่าทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูงจังหวัดตากทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X}=2.46$) ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ($\bar{X}=2.47$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ($\bar{X}=3.50$)

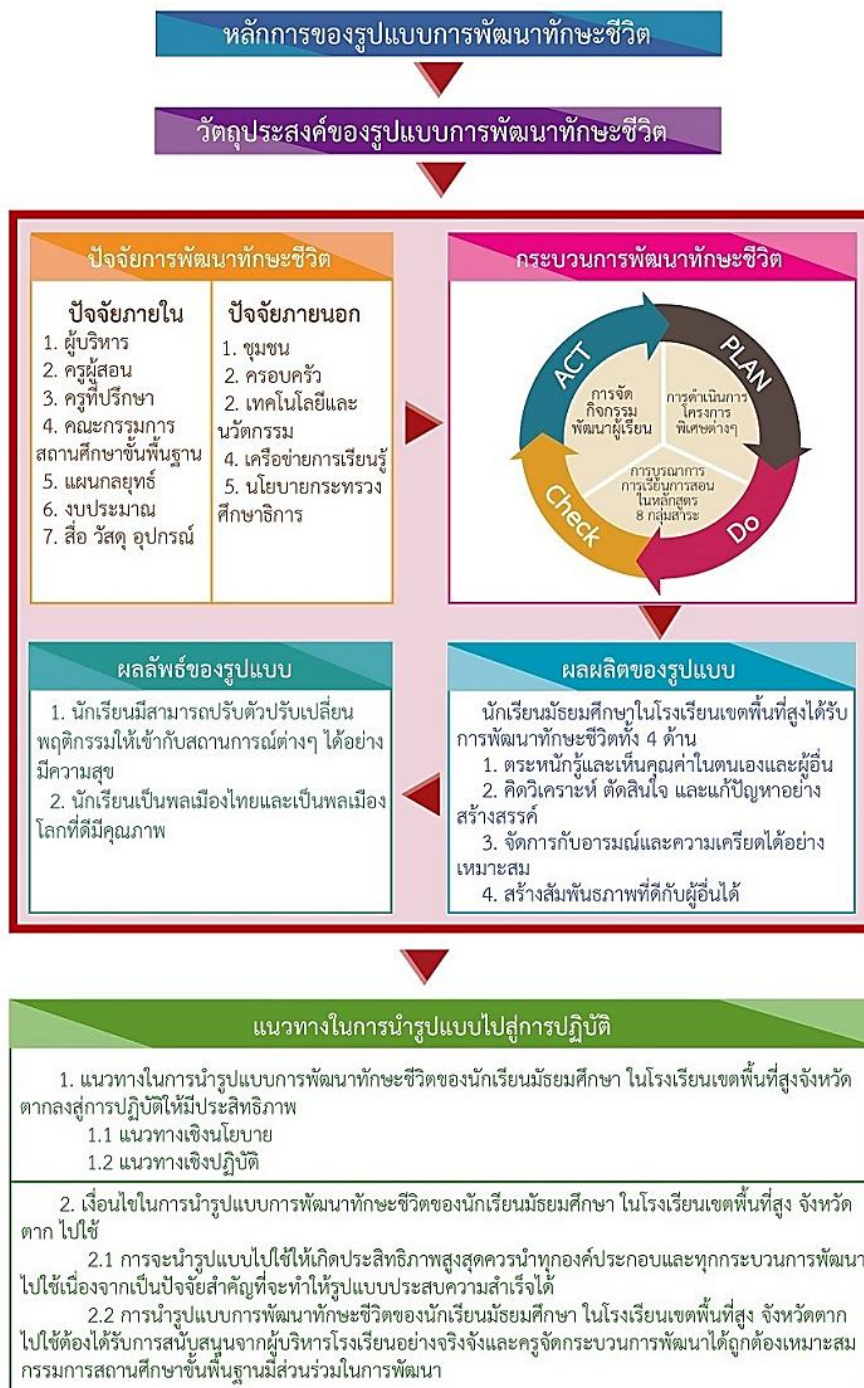
2. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก

2.1 สภาพการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก พบว่า ด้านการสอนโดยตรงและการบูรณาการการสอนในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมีการวางแผนการสอน ตามเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์และตัวชี้วัดในการสอนทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลาง การปฏิบัติมีการสอน สอดแทรกทักษะชีวิตโดยบูรณาการไปใช้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีการประเมินการเรียนรู้ตามเนื้อหา สาระ วัตถุประสงค์และตัวชี้วัด มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาโดยนำผลการประเมินการสอนทักษะชีวิตและการบูรณาการ การสอนในหลักสูตรมาปรับปรุง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมีวางแผนการสอนทักษะชีวิตสอน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนไปปฏิบัติและมีการประเมินการนำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนลงในหลักสูตร สถานศึกษา ด้านการดำเนินโครงการพิเศษต่าง ๆ โรงเรียนมีการวางแผนปฏิบัติการในการดำเนินโครงการพิเศษ เพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

2.2 ปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก พบว่า ด้านการสอนโดยตรงและการบูรณาการการสอนในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การวางแผนการจัดกิจกรรม บูรณาการการสอนทักษะชีวิต ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามแผนการสอนไม่เน้น ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ขาดการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์และตัวชี้วัด ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไม่มีการวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตลงในหลักสูตร การนำไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามจุดเน้นการพัฒนาทักษะชีวิต ครูใช้รูปแบบเดิม ๆ ในการจัดกิจกรรม การประเมินผล การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่มีความเหมาะสมตามเนื้อหา และตัวชี้วัด และที่สำคัญขาดการนำผลการประเมิน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินโครงการพิเศษต่าง ๆ สถานศึกษาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักสูตรแกนกลาง การนำไปปฏิบัติไม่มีทิศทางที่ชัดเจนในการพัฒนา

ทักษะชีวิตของนักเรียน การประเมินโครงการไม่มีการจัดทำแผนกำกับติดตามผลการดำเนินโครงการ อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องและไม่ได้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมวิเคราะห์ในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

3. ผลการพัฒนาแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก

จากภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต 4) กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต 5) ผลผลิตของรูปแบบ 6) ผลลัพธ์ของรูปแบบ 7) แนวทางการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ

4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตากสำหรับผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก โดยผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการของรูปแบบ	4.55	0.63	มากที่สุด	4.33	0.65	มาก	4.82	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.65	0.49	มากที่สุด	4.53	0.51	มากที่สุด	4.60	0.45	มากที่สุด
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต	4.47	0.51	มาก	4.59	0.51	มากที่สุด	4.65	0.49	มากที่สุด
4. กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต	4.41	0.51	มาก	4.43	0.51	มาก	4.65	0.61	มากที่สุด
5. ผลผลิตของรูปแบบ	4.47	0.51	มาก	4.53	0.51	มากที่สุด	4.65	0.61	มากที่สุด
6. ผลลัพธ์ของรูปแบบ	4.41	0.49	มากที่สุด	4.65	0.49	มากที่สุด	4.60	0.45	มากที่สุด
7. แนวทางการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ	4.47	0.51	มาก	4.53	0.51	มากที่สุด	4.65	0.49	มากที่สุด
ภาพรวม	4.49	0.46	มาก	4.51	0.48	มากที่สุด	4.66	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก ที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.49) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.51) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.66)

อภิปรายผล

ทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก พบว่ามี 4 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์ และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ ไสไหม (Saimai, 2002, p. 127) ที่ได้ทำการศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 47.6 มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลางในเรื่ององค์ประกอบของทักษะชีวิตพบว่านักเรียนมีทักษะชีวิตในของความคิดวิเคราะห์กับความคิดสร้างสรรค์ น้อยกว่าผู้อื่น เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านครอบครัวแตกต่างกัน

สภาพการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูงจังหวัดตาก ด้านการบูรณาการ ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการดำเนินการมากที่สุด ได้แก่ ด้านการนำไปปฏิบัติ โรงเรียนมีการสอน สอดแทรกทักษะชีวิตโดยบูรณาการไปใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านความสามารถและทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร สามารถอยู่ในสังคมได้ อย่างปลอดภัยและมีความสุข สถานศึกษาต้องพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของอาจ เทียมกลาง (Tiemklang, 2016, pp. 181-185) เรื่องการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ซึ่งผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อแก้ไข พฤติกรรมนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า ชุดที่ 1 กิจกรรมบูรณาการในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ ผลการจัดกิจกรรมบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจและสามารถพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน ไปในทางที่มากขึ้น ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ข้อที่มีการดำเนินการมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผน โรงเรียนมีวางแผนการสอนทักษะชีวิตสอนในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนในด้านลูกเสือ ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ผลการวิจัย เป็นเช่นนี้เพราะการจัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการสอน กำหนดแผนการสอน ให้เหมาะสมกับกิจกรรมสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุดที่ 2 กิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต ผลการดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียน ได้พัฒนานตนเองอย่างเต็มศักยภาพ พิชรินทร์ รุจีชีพ (Rujicheep, 2017, p. 165) เรื่องกลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า สภาพด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในเรื่องการวางแผนการสอนทักษะชีวิตในกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีการดำเนินการมากกว่าด้านอื่น ด้านการดำเนินโครงการพิเศษต่าง ๆ ข้อที่มีความถี่สูง ได้แก่ การนำไปปฏิบัติ โรงเรียนมีการดำเนินโครงการพิเศษต่าง ๆ ในการพัฒนาทักษะชีวิตโดยที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายครู ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะการดำเนินโครงการ พิเศษต่าง ๆ ถ้ามีการวางแผนการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ดีแล้วนำไปสู่การปฏิบัติ มีการตรวจสอบ ประเมินผลก็จะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้ และรัตนธิดา ประวัง (Prawang, 2014, p. 116) เรื่องการสอนทักษะชีวิตใช้การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนทักษะชีวิตในเยาวชนต้องคำนึงถึงความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม แบบแผนการดำรงชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมนั้น มีวิธีการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีปัญหาสูงกว่าข้ออื่น ได้แก่ ด้านการดำเนิน โครงการพิเศษต่าง ๆ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาที่พัฒนาทักษะชีวิตยังไม่มีวิธีการและกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการดำเนิน โครงการพิเศษต่าง ๆ แต่ให้ความสำคัญกับการการสอนตามหลักสูตรมากกว่าสอดคล้องกับสำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษามีจุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2012, p. 5) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้พัฒนาการเรียนรู้ได้ความรู้รอบด้าน ดังนั้นต้องจัดการวางแผนกระบวนการอย่างชัดเจนจึงเกิดการรู้จักตนเอง มีการสื่อสารและรู้ปัญหาสอดคล้องกับชีวิต

และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก แสดงให้เห็นว่าผลการตรวจสอบรูปแบบของผู้มีส่วนร่วม มีความสอดคล้องกับการประเมินจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบได้ผ่านการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เชื่อถือได้ มีความชัดเจน ง่ายต่อการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียง สามารถนำรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาไปปรับใช้ ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตากที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสังกัดได้

1.2 การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรใช้วิธีการให้เหมาะสม กับความต้องการในการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยโดยเลือกศึกษาในประเด็นใดประเด็นหนึ่งจากองค์ประกอบของทักษะชีวิตใน 4 ด้าน มาพัฒนาเป็นรูปแบบ เช่น รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- Buason, R. (2011). *Research and Development of Educational Innovation*. Phitsanulok : Naresuan University. (In Thai)
- Chitayawong, S. (2008). *The Development Concept of Personnel Following Internal Quality Assurance System in Basic School of Chon Buri Educational Service Area Office 1*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Human Resource Development, Ramkhamhaeng University, Bangkok. (In Thai)
- Guskey, T. R. (2000). *Evaluation professional development*. California : A sage.
- Khemmanee, T. (2011). *Science of Teaching* (14th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Detemining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Ministry of Education. (2012). *Living Skill Guidance integrating with 8 subjects teaching Core Foundation Education 2008*. Bangkok : The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Limited. (In Thai)
- Office of the Basic Education Committee. (2008). *Core Basic of Primary Education 2008*. Bangkok : Cooperative Cooperation Press. (In Thai)
- Office of the Basic Education Committee. (2009). *Life Skill Development in Foundation Educational System*. Bangkok : Cooperative Cooperation Press. (In Thai)
- Oppinjai, S. (2010). *The Management Strategies Development with the Participation of Local for Foundation School in Northern Thailand*. Thesis, Doctor of Education Program in Education Administration, Faculty of Education Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)

- Phumesab, S. (2013). *Foundation Educational Teacher Teaching Improvement for Outer Education. Kamphaeng Phet Educational Service Area Office 1 and 2*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Administration and Development Strategy, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet. (In Thai)
- Prawang, R. (2014). *The Use of Life Skill Program to Change Youth Sexual Behavior in Ta Phraya, Sakeaw*. Thesis, Master of Education Program in Health Promotion, Chiang Mai University, Chiang Mai. (In Thai)
- Ruanthong, N. (2007). *Effective School Management*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Department of Educational Administration, Graduate School Silpakorn University, Nakhonprathom. (In Thai)
- Rujicheep, P. (2017). *Students strategies in Developing Their Life in Kamphaeng Phet Educational Service Area Office 1 and 2*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Administration and Development Strategy, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet. (In Thai)
- Saimai, W. (2002). *Life Skills of Grade Nine Students in Co-Education Schools of Department of Secondary Education in Bangkok*. Thesis, Master of Science Program in Family Health, Mahidol University, Nakhonprathom. (In Thai)
- Tak Educational Service Area Office 1. (2013). *Educational Strategy and Focus Point 2010-2011*. Tak : Tak Educational Service Area Office 1. (In Thai)
- Tak Educational Service Area Office 2. (2015). *Third Evaluation Report of Basic Educational level*. Tak : Tak Educational Service Area Office 2. (In Thai)
- Tiemklang, O. (2016). *Life Skill Development to Improve Students Behavior Maha Sarakham Educational Service Area Office 3*. Thesis, Doctor of Education Program in Educational Administration, Maha Sarakham Rajabhat University, Maha Sarakham. (In Thai)
- Wongnaya, A., Veranaviu, L., Unaromlert, T., & Sungrugs, N. (2013). The Development of Knowledge arrangement Childs and Youth Network. *Journal of Language Region and Culture, Nakhon Sawan Rajabhat University*, 8(24), 57-72. (In Thai)

ผู้เขียนบทความ

นายภูรินทร์ ชนิกุล

นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เลขที่ 69 หมู่ที่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร 62000
E-mail : Phurin2010@hotmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรา วงษ์นายะ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริณวิทย์ สมพงษ์ธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
มหาวิทยาลัยบูรพา